

~~инет – «інтернет», инфa – «інформація», Клава – «клавіатура комп'ютера», коммент – «коментарій», комп – «комп'ютер», мыло – «E-mail – електронна пошта», прога – «програма», собака – «комп'ютерний знак «@» і другіе.~~

~~Динаміка розвитку комп'ютерних технологій такава, що многи термини вместе с обозначаемыми ими понятиями уже отошли в область прошлого, и мы можем говорить об образовании устаревших слов в компьютерном сленге. К ним относятся, например, фидошник – «человек, подключенный к сети Фидо», би-би-си – «сайт Фидо» и др.~~

~~Лексический состав компьютерного сленга постоянно пополняется новыми единицами и тесно взаимодействует с общей системой языка. Компьютерный сленг функционирует не только в сфере, относящейся к компьютерным технологиям. Многие компьютерные сленгизмы становятся со временем общеупотребительными, например, чайник, хакер (включены в «Толковый словарь иноязычных слов» Л. П. Крысина без ограничительных помет), а некоторые уже не воспринимаются как принадлежащие к компьютерному сленгу.~~

Владислав Слатвинський

ПРОБЛЕМА ЯПОНСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ В ПОЕЗІЯХ

ХАЙКУ І ТАНКУ

Запозичення японських слів у сучасну українську мову є рідкісною темою серед праць лінгвістів. Це зумовлено тим, що українська культура та культура Японії не мали безпосереднього контакту між собою протягом багатьох століть. Причиною цього є низка причин, з-поміж яких насамперед треба виділити географічний фактор. Активні дипломатичні стосунки між нашої країною та Японією тривають доволі невеликий проміжок часу, а культурні взаємини тільки починають налагоджуватись. Отже, тривалий час серйозних підстав для вивчення запозичень японських слів в українську мову не було, проте на сучасному етапі необхідність дослідження цього сектора зросла і набула актуальності.

Вплив японської культури употужнюється: з'явилася мода на страви, мультиплікацію, одяг, холодну зброю та інші речі культури й побуту Японії. Звичайно, японська поезія, яка є особливим, своєрідним шаром у світовій літературі в цілому, не є виключенням.

Метою статті є аналіз проблеми японських запозичень в українській мові, а саме функціонування запозичених лексем в поезіях хайку і танку. Згідно з поставленою метою маємо такі завдання: виявити слова японського походження у віршах - перекладах, класифікувати їх, встановити за семантичними характеристиками їхні функції в тексті. Об'єктом цього дослідження є запозичена лексика. Предметом дослідження виступає японська запозичена лексика. Фактичний матеріал, на якому базується робота, взято із збірок японської поезії, де запозичення з японської мови знаходяться на другому рині запозичання (див. нашу статтю. [7, 58]).

Відомо, що запозичення – елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція тощо), який було перенесено з однієї мови до іншої в результаті мовних контактів - взаємодії двох чи декількох мов, що чинить вплив на фонетичну і граматичну структуру та на словниковий запас однієї або декількох із цих мов, а також сам процес переходу елементів однієї мови до іншої. [1, 17].

Запозичання нового слова не є одномоментним процесом. Остаточному пристосуванню слова в українській мові передують три етапи. На нашу думку, найбільш доцільне визначення

всіх трьох етапів процесу запозичання подає Л. М. Архипенко у своїй дисертації «Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: Етапи і ступені адаптації» [1, 14], де виокремлює такі:

1) *початковий етап* – момент і початок процесу запозичення. Характеризується вибором способу запозичення: транслітерація, транскрипція. Цьому етапу властиве графічне переоформлення іншомовного слова, перехід від латиниці до кирилиці;

2) *поглиблений етап адаптації* – функціонування та використання іншомовного слова у мовленні. На цьому етапі відбувається співвіднесення з граматичними категоріями української мови, виявляються парадигматичні зв'язки: полісемія, синонімія, антонімія;

3) *етап повної адаптації* – лексикографічна обробка, регламентація; на цьому етапі з'являються похідні від запозичених основ, відбувається селекція визначення понять, входження до граматичної системи української мови.

Слова, які ми зафіксували в класичній японській поезії, можемо уналежнити саме до другого етапу і лише частково - до першого етапу запозичання. Процеси транслітерації, а також транскрипції вже пристосували такі лексеми до граматичних норм українського правопису, іноді вони виявляються у повсякденному мовленні, але повної адаптації слова у мові ще не відбулось.

В контексті нашої роботи ми з'ясували, що слова іншомовного походження в перекладах японської класичної поезії, як правило, є позначенням якогось унікального явища, притаманного лише японській культурі. Інакше кажучи ми маємо справу з *екзотизмами*. Наприклад:

*«На дворі тихо.
Лише чутно,
як грає сумно **сямісен**» [3, 149]*

Тут слово *сямісен* є запозиченим та позначає традиційний струнний музичний інструмент у Японії. Але це слово ми можемо знайти в сучасний словнику іншомовних слів [6, 293], що означає його остаточну адаптацію в системі української мови. Візьмемо інший приклад:

*«Самотній **ронін** заблукав
У темнім лісі
Під дощем» [3, 55]*

Слово *ронін* не є адаптованим і не було знайдено нами в жодному з переглянутих словників, але ми можемо зустріти це слово у повсякденному мовленні. Це дає підстави зробити висновок, що воно належить до другого етапу запозичення. *Ронін* -浪人, (букв. «блукаючі хвилі», «мандрівник») – декласований самурай феодального періоду Японії, котрий втратив прихильність свого господаря або ж не зумів уберегти його від смерті. У рідкісних випадках - мандрівник, який не має над собою чужої влади, вільний воїн. [11].

Саме в поезії є багато слів, що знаходяться на другому етапі запозичання. Якщо ми будемо говорити про перший етап цього процесу, то слід зазначити, що такі слова достатньо рідкісні, оскільки вони переважно є спеціальними термінами.

Ще одним прикладом слова японського походження є така танку:

*«Смарагдові тини
Високих гір
Рядами щільними
Оточують **Онсен** –
Нема в країні кращої землі!»*

Онсен (温泉, おんせん) — термальні води в Японії, температура яких вища за 25°C [11]

Отже, екзотизми є саме тим складником, що надає японській поезії ту своєрідність, завдяки якій ми можемо виокремити її серед інших. Проте зауважимо, що японська мова істотно відрізняється від української, особливо у фонематичному та правописному аспектах. Тому пристосування слів японського походження до реалій української мови є актуальною проблемою для сучасних дослідників.

Велику роль у поезії хайку і танку відіграють описи природи, різноманітні образи, пов'язані з флорою та фауною Японії. Тому не дивно, що майже 90% усіх іншомовних слів у поезії – це власні назви річок, гір, водоспадів, а також різноманітних провінцій та окремих кутків країни: *Ямадзакі, Цукусі, Мусасі, Мікаса, Ідзумі, Ясосіма, Фудзіяма, Мацусіма, Міядзіма, Сакурадзіма, Кійомідзу, Рьоандзі, Кінкакудзі, Роппонгі, Ідзумо, Ямато, Сусукорі, Удзі, Масадзуко, Ромон, Ямасіро, Онсен*. Отже, маємо підстави виокремити першу велику групу запозиченої лексики – власні назви, серед яких домінують топоніми.

Дещо іншою групою запозичених слів є група назв рослин, серед яких *маком, сакура, хахасо, кудлу, хагі, нару*. Їх налічується близько 45%.

Іншими частотними виявами японської запозиченої лексики були елементи культури та побуту (20%). До цієї групи також належать назви різноманітних свят, обрядів та елементів вірувань. Це також цілком закономірно, адже поезія як будь-який інший вид мистецтва відображає побут народу, до якого належить. Таким чином, при аналізі збірки поезії нами було виокремлено такі слова: *нуса, го, кімоно, бунраку, кото, місогі, катон, комо, фусума, тама-мацурі, танабата, кодомо-нохі, косоде*. До цієї ж групи можемо уналежнити назви деяких страв та продуктів, які зустрічаються у японській поезії: *натто, моті, тофу, тімакі*.

Поокремо фіксуємо слова *сіде-но яма* (міфологічна назва гори, яка за давніми віруваннями японців знаходиться в царстві мертвих), *ватацумі* (Бог морів та океанів), *ватарі (-тава)* (річка, що в давньояпонській міфології ділила два світи: світ живих та світ мертвих), *сумінагасі* (фарбування тушшю), *кацукаммурі* (стилістичний прийом).

Ми встановили що слова японського походження в перекладах японської класичної поезії відіграють роль екзотизмів. Завдяки їм ці твори мають своєрідний колорит, саме тому дуже важливо для сучасної лінгвістики пристосувати український правопис для запозичання таких слів. Також ми виявили і розділили запозичення, на тематичні групи, виявили частотність вживання кожної з них.

Актуальність теми, її сучасність та новітність створює значне підґрунтя для подальшої роботи в цьому напрямі, розширення меж дослідження, досягнення та виконання нових завдань тощо.

Список використаної літератури

1. Архипенко Л. М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи і ступені адаптації: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: спец.10.02.01 "Українська мова"/ Л. М. Архипенко. – Харків – 2005. – 23 с.
2. Бондар О. І. Японські запозичення і українській правопис / О. І Бондар // Слов'янський збірник: збірник наукових праць. / – Одеса: Астропринт, 2011. – Вип. 14-15. – С.
3. Бондаренко І. П. Японська класична поезія / І. П. Бондаренко.- Х.: Фоліо, 2008. – 415 с.
4. Голоскевич Г. К. Правописний словник / Г. К. Голоскевич – Харків, 1929. – 628 с.
5. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства: Підручник / Ю. О. Карпенко. – К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 336 с.

6. Кротевич Є. В. Орфографічний словничок чужих слів / Є. В. Кротевич.- Х.: Державне видавництво України, 1930. – 32 с.
7. Нечволод Л. І. Сучасний словник іншомовних слів / Л. І. Нечволод.- Х.: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2009. – 768 с.
8. Слатвинський В.В. Японські запозичення в українській мові / В. В. Слатвинський // Scripta manent: збірник наукових праць. / Луцьк, 2014. – с. 58-60.
9. Український правопис. – К.: Наук. думка, 1993 – 288 с.
10. Шпігунов А. А. Японська фонетика та українська транслітерація [Електронний ресурс] / А. А. Шпігунов// Аніме та Манга українською.- Режим доступу до документа: www.uanime.org.ua/article/jap-ukr_translit.html
11. Російсько-український словник / За ред. А. Кримського – К., 1924-1933. – Т.1-3.
12. Яшуновський В. Г. Тлумачний словник японських слів [Електронний ресурс] / В. Г. Яшуновський // Аніме та Манга українською.- Режим доступу до документа: www.uanime.org.ua/article/slovnuk_tlumachniy.html.

Альона Ткаченко

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ АНТРОПОНІМІВ У РОМАНІ ЛІНИ КОСТЕНКО «ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО САМАШЕДШОГО»

Власні назви (далі ВН) є важливим елементом художнього твору. Вони у літературі функціонують завдяки авторській майстерності, вони трансформуються, набувають додаткових значень і можуть бути повністю переосмислені. Саме це привертає неабияку увагу сучасних учених. Наразі існує багато робіт з ономастики. Необхідно чітко розмежовувати такі поняття, як загальна та художня ономастика, адже коли ми кажемо про літературну ономастику, то йдеться про назви, зазвичай, реальні (але можуть бути й вигадані), що функціонують у художньому творі і набувають особливих конотацій. У загальній ономастиці ВН вивчаються у системі мови, а в літературній у художньому мовленні. Ядерною частиною онімного простору вважають антропоніми, які, не маючи лексичного значення в загальному розумінні, у межах художнього твору не лише іменують персонажів, а й набувають додаткових значень, створюють образи-символи. Тому **актуальність роботи** полягає у тому, що буде осмислено значення антропонімів, що трапляються у прозовому творі, звертаючи увагу на контекст, додаткові значення тощо.

Метою роботи є аналіз антропонімного простору, його наповнення та функціонування в романі Ліни Костенко “Записки українського самашедшого”. **Об’єктом** нашого дослідження є антропоніми в сучасній українській літературі. **Предметом дослідження** є вивчення функціонування антропонімів у творі Л. Костенко “Записки українського самашедшого”.

Розвиток ономастики почався з розробки питань топоніміки і, меншою мірою, антропоніміки. Передусім він пов’язаний з діяльністю М. О. Максимовича, І. І. Срезневського, І. П. Філевича, І. Я. Франка, О. О. Шахматова, В. І. Григоровича, М. Ф. Сумцова, а також О. І. Соболевського, які привернули увагу до ономастики й чимало зробили в описі та інтерпретації багатьох ВН України. У кінці 20-х років українська